
NOTA INFORMATIVA ADREÇADA AL SECTOR FINANCER BANCARI EN RELACIÓ AMB LA PREVENCIÓ I LLUITA CONTRA EL FINANÇAMENT DEL TERRORISME

Data: 28 de juny del 2019

Objectiu: Recull de recomanacions en matèria de prevenció i lluita contra el finançament del terrorisme (F/T).

Motivació

L'Estudi de Risc Nacional adoptat per Andorra al desembre del 2016, determina un nivell moderat ("mig-baix") de risc de **finançament del terrorisme** per a tot el país, **que es concentra principalment en activitats de captació i moviment de fons**. Per tant, cal adoptar mesures que permetin extremar la precaució per a que el sistema financer, i en especial el sector bancari, no sigui utilitzat per captar fons d'altres jurisdiccions amb l'objectiu de transferir-los a països tercers amb finalitat terrorista.

Sobre aquest particular i en l'exercici de la seva funció supervisora, la UIFAND ha dut a terme una **inspecció temàtica que abasta la totalitat del sector bancari** del Principat, per tal d'avaluar el grau d'efectivitat dels sistemes i procediments de control intern que tenen implementats les entitats, i destinats específicament a la prevenció i lluita contra el finançament del terrorisme.

En aquest sentit, s'ha revisat que les entitats tinguin implementats els controls interns més bàsics en la matèria, els quals han de tenir per objectiu:

- (i) la verificació de clients i/o contraparts de clients contra llistes de sancions de les Nacions Unides;
- (ii) l'anàlisi de l'operativa de clients en països d'alt risc o àrees d'especial preocupació;
- (iii) la garantia de què les transferències de fons continguin la informació mínima requerida al capítol cinquè de la *Llei 14/2017, del 22 de juny, de prevenció i lluita contra el blanqueig de diners o valors i el finançament del terrorisme* (d'ara en endavant, Llei 14/2017);
- (iv) l'anàlisi dels productes que permeten la disponibilitat d'efectiu a l'estranger; i
- (v) la identificació de les relacions de negoci amb organismes sense ànim de lucre.

Com a resultat d'aquestes inspeccions temàtiques *in-situ* realitzades, la UIFAND emet aquesta nota informativa, que conté un seguit d'**accions recomanades**, per tal d'ajudar als subjectes obligats a mitigar els riscos inherents al finançament del terrorisme.

Consideracions generals sobre la prevenció del finançament del terrorisme

En primer lloc, es considera necessari dur a terme un seguit de puntualitzacions a nivell conceptual relatives a la detecció i lluita contra el finançament del terrorisme.

La **prevenció del finançament del terrorisme** no es redueix únicament als cinc punts mencionats a l'apartat anterior, essent la implementació de controls en dits temes un requisit necessari però no suficient de cara a l'efectivitat.

Així doncs, la prevenció del finançament del terrorisme engloba un seguit de **conductes, tipologies i indicadors** pels quals cal disposar dels **mecanismes adequats de detecció i gestió**. Un document rellevant sobre aquests tipus de conductes és la darrera publicació, per part de la UIFAND el passat 14 de desembre del 2018, de tipologies de finançament del terrorisme.

En aquest marc, cal mencionar les diferències, tant a nivell conceptual com a nivell d'obligacions, entre **la detecció d'activitats relacionades amb el blanqueig de diners o valors, la detecció d'activitats relacionades amb el finançament del terrorisme i l'adopció de mesures restrictives**:

1) Finançament del terrorisme i blanqueig de diners o valors

En primer lloc, alguns dels elements que, conceptualment, acostumen a definir les operacions susceptibles de comportar **blanqueig de diners o valors** són:

- L'**origen dels fons** és sempre **il·lícit**, provinent d'**activitats delictives** i/o organitzacions criminals.
- Principalment es **canalitza** a través del **sistema financer regulat**.
- S'acostuma a **detectar** a través d'**operacions sospitoses** que no es corresponen amb el patrimoni o l'activitat transaccional esperada del client.
- L'**import** de les **operacions** és, generalment, **elevat** i sovint es troben **fraccionades** per evitar les obligacions de declaració i/o d'adopció de mesures de diligència deguda.
- Acostuma a involucrar **xarxes internacionals complexes** que inclouen la utilització de societats pantalla, accions al portador i/o jurisdiccions *offshore*.
- La **traçabilitat dels fons** és **circular**, és a dir, solen retornar a la persona que els va generar, es reintegren en el sistema financer o es reutilitzen per a futures operacions criminals de blanqueig.

En contraposició, les activitats de **finançament del terrorisme** es caracteritzen per:

- L'**origen dels fons** pot ser tant **lícit com il·lícit**, provinent de les pròpies cèl·lules terroristes autofinançades, centrades en activitats criminals, així com de manera externa a través de donants, benefactors i recaptadors de fons.
- Habitualment es **canalitza** a través de serveis de missatgeria, reintegraments en efectiu mitjançant l'ús de targeta de crèdit, enviament i **transport físic de diners** i/o

altres **sistemes financers informals** com ara *hawala* o “cases de canvi” (societats estrangeres que tenen com a finalitats principals el canvi de moneda i les transferències internacionals de fons).

- S'acostuma a **detectar** a través de **relacions sospitoses**, com ara transferències de fons entre parts que no semblen tenir cap relació aparent.
- Les **operacions** es caracteritzen per ser **de baix import**, usualment per sota dels llindars a partir dels quals s'estableixen obligacions d'informació, de declaració o d'adopció de mesures de diligència deguda.
- Les **activitats financeres** que caracteritzen el finançament del terrorisme poden incloure **múltiples mètodes**, des del sistema financer regulat, a altres sistemes informals de transmissió de valor o el contraban de béns i efectiu.
- La **traçabilitat dels fons és lineal**, és a dir, els fons que s'han generat o recaptat són destinats a promoure activitats i grups terroristes.

Així doncs, malgrat que s'acostumen a mencionar de manera conjunta i, tot i que és cert que presenten alguns punts en comú, les activitats criminals de blanqueig de diners o valors i les de finançament del terrorisme obeeixen a casuístiques diferents.

Aquesta reflexió resulta necessària ja que, tot i conèixer les diferències i punts en comú entre ambdós conceptes, existeix una tendència generalitzada entre les entitats a utilitzar els mateixos sistemes de control per detectar ambdues conductes, tal com es posa en relleu a l'apartat 1.1 del present document, minvant així la capacitat de detecció i, per tant, l'efectivitat de dits sistemes de control.

2) *Finançament del terrorisme i adopció de mesures restrictives*

En segon lloc, cal tenir present les diferències entre l'objectiu de les **verificacions a la llista consolidada del Consell de Seguretat de les Nacions Unides** i la **detecció d'activitats de finançament de terrorisme**.

En aquest sentit, si d'una consulta a dita llista s'obté un resultat positiu, aquest fet **no és constitutiu de sospita, sinó de certesa**, ja que les persones i entitats contingudes en la llista consolidada del Consell de Seguretat de les Nacions Unides estan designades per vincles amb el terrorisme, el seu finançament o el finançament de la proliferació de les armes de destrucció massiva, i requereixen **l'aplicació de mesures restrictives** (habitualment bloqueig de fons/operativa).

En canvi, en cas de detectar activitats sospitoses d'estar relacionades amb el terrorisme o el seu finançament, aquest fet ha de generar, si escau, una **declaració d'operació sospitosa** a la UIFAND.

Aquesta puntualització resulta important ja que, sovint, aquests dos conceptes es confonen en la formalització dels protocols d'actuació i procediments de control intern per escrit de les entitats, per exemple, atorgant la mateixa categoria als llistats de països de risc que als de persones i entitats designades.

Per tant, caldria que les entitats adoptessin majors esforços per reflectir en els seus procediments de control intern, de manera diferenciada, tant les diferents mesures de prevenció i d'identificació d'operacions sospitoses de finançament del terrorisme, com les actuacions davant de casos positius de persones designades.

Per tot el qual, recomanem tenir en compte tant els indicadors de FT de desembre 2018 abans mencionats com la guia emesa per la UIFAND, al febrer del 2017, sobre l'aplicació de mesures restrictives.

Finalment, i com a conclusió de les reflexions anteriors, és necessari insistir en que **la lluita contra el finançament del terrorisme no s'ha de limitar a identificar persones i entitats designades** d'acord amb les resolucions del Comitè de Seguretat de les Nacions Unides, sinó que les entitats han d'anar més enllà del *screening* de clients i contraparts. Aquest fet és rellevant ja que **les persones i/o entitats designades no acostumaran a dur a terme transaccions per compte propi**, sinó que les executaran a través d'altres persones físiques i/o jurídiques sense relació aparent amb elles i sense que necessàriament s'hagin de veure involucrats països o jurisdiccions de risc o prohibides.

Disposar del màxim grau de coneixement possible respecte l'estructura de control i el beneficiari efectiu del client, així com també, en el cas del servei d'intermediació de transaccions, dels ordenants i beneficiaris de les mateixes, és essencial per detectar aquestes casuístiques.

Accions de millora recomanades per mitigar els riscos inherents al finançament del terrorisme

Tal com ja s'ha exposat, les següents accions de millora relacionades amb diferents factors de risc de finançament del terrorisme, tot i no ser necessàriament d'obligat compliment, pretenen constituir un suport als subjectes obligats, especialment aquells pertanyents al sector financer bancari, per incrementar el nivell d'efectivitat en els seus controls de detecció i prevenció de conductes susceptibles de comportar finançament del terrorisme.

1. Consideracions generals sobre els sistemes de control

1.1. Controls específics per a la detecció del finançament del terrorisme

- **Conèixer en profunditat les eines i controls implementats**, així com la seva finalitat (és a dir, quin tipus d'operativa es pretén detectar i amb quin objectiu). Aquest coneixement inclou, en el cas de sistemes d'alertes, els escenaris en els quals l'eina alertaria per a una posterior anàlisi, així com els diferents criteris de parametrització (dades en les que es basa l'anàlisi, tipus d'operativa, període analitzat, etc.), entre d'altres.
- Revisar la **parametrització** i criteris vinculats als controls generals de BC/FT per a que permetin detectar de manera eficaç conductes associades al FT, revisant els imports, volums i tipologia d'operacions que aquests tenen en compte.
- Desenvolupar nous escenaris en els sistemes d'alertes que permetin detectar de manera específica conductes i tipologies com les recollides en el darrer document d'indicadors de risc de FT publicat per la UIFAND.
- Establir clarament l'abast de l'anàlisi que s'ha d'efectuar en la **gestió de les alertes**, el qual s'entén que ha d'incloure l'obtenció d'informació i/o documentació que expliqui la coherència entre la operació o el grup d'operacions que ha fet saltar l'alerta i el coneixement global del client.

- Realitzar una avaluació periòdica de l'**efectivitat dels sistemes d'alertes**, la qual ha de tenir en compte, com a mínim, el nombre d'alertes analitzades, les diferents accions efectuades per part de les persones encarregades de la gestió d'alertes i les declaracions de sospita a la UIFAND que genera aquest control.

1.2. Justificació documental de les anàlisis realitzades vinculades als sistemes de control

- Definir uns criteris objectius pel que fa a l'**atorgament d'autoritzacions** jeràrquiques d'operacions, així com documentar dites anàlisis per garantir que aquestes autoritzacions s'atorguen en base a documents, dades o informació obtingudes de fonts fiables i independents.
- Revisar el procediment d'aplicació de mesures de seguiment continu de les relacions de negoci, específicament en relació amb l'escrutini d'operacions, per tal d'exigir que en tots els escenaris de risc definits per l'entitat i que impliquin operacions i/o moviments de fons en zones d'alt risc de terrorisme, l'**anàlisi** s'efectuï en base a documents, dades o informació obtingudes de fonts fiables i independents.

1.3. Disponibilitat de les llistes de sancions

- Implementar sistemes de control que permetin detectar qualsevol **actualització de les llistes de sancions**, en especial la llista consolidada del Consell de Seguretat de les Nacions Unides, així com garantir la correcta implementació d'aquestes en els sistemes tan bon punt es produeixin, enlloc de dur a terme càrregues periòdiques.

Assegurar, per tant, que els clients es contrasten sempre contra la versió més actualitzada possible de les llistes, garantint que s'apliquin mesures restrictives de manera immediata quan escaigui.

1.4. Aplicació dels controls sobre comptes numerats

- Establir **periodicitats de revisió** dels titulars, intervinents i operacions efectuades des de comptes xifrats contra les llistes de sancions que permetin detectar, tan bon punt es produeixin, casuístiques sobre les quals sigui necessari aplicar mesures de manera immediata, com ara és el cas de les mesures restrictives.
- Garantir que la classificació de risc i la graduació de les mesures en base al risc identificat es realitzen tenint en compte la valoració global del client, és a dir, tenint en compte, de manera agregada, les seves posicions en comptes nominals i en comptes numerats.

2. Controls específics sobre transferències de fons

2.1. Sanctions screening / contrast amb llistes de sancions per altres mitjans

- **Implementar un procediment** que permeti tenir constància de totes les operacions que passen pel sistema de contrast contra llistes (per exemple, *Swift Sanctions Screening*), així com el resultat dels controls efectuats. La constància documental del control també ha d'abastar les operacions que no hagin tingut un resultat positiu, encara que les característiques del sistema no ho permetin dur a

terme de manera automatitzada per qüestions de limitacions en l'històric o d'altres.

- Disposar de procediments implementats per tal de garantir que les comprovacions contra llistes de sancions es realitzen **prèviament a l'emissió o a l'abonament de la transferència** i, que abasta tant a l'ordenant com al beneficiari, en tots els casos.
- En els casos que es disposi de "llistes blanques"¹, determinar un procediment formal per a la inclusió de persones en les mateixes, així com una revisió periòdica d'aquestes persones amb la totalitat de les llistes de sancions, per assegurar que es detecti qualsevol possible canvi respecte a la situació inicial que ha permès incloure-les a la llista.

2.2. Informació de l'ordenant/beneficiari que acompanya a les transferències de fons

- Implementar un **procediment**, o, en cas que ja ho estigui, **formalitzar-lo degudament en els protocols de l'entitat**, per assegurar que el client estigui informat com a beneficiari de la transferència i verificar l'exactitud de dita informació, independentment de l'import de la transferència (és a dir, també per aquelles inferiors a 1.000€) i amb caràcter previ a l'enviament o abonament en compte de la mateixa.
- Revisar els controls per assegurar que permetin detectar la falta del nom de l'ordenant o del beneficiari, per tractar-se d'informació sense sentit (per exemple, cadenes de caràcters aleatoris o designacions clarament errònies), sense que això impliqui una revisió manual de totes les transferències.

3. Controls específics de reintegraments en efectiu

- Valorar la introducció de bloquejos o prohibicions de reintegraments d'efectiu i utilització de **targetes de crèdit** en les jurisdiccions pròximes a zones de conflicte o amb risc de terrorisme.
- Desenvolupar sistemes per controlar l'operativa de **reintegraments en efectiu i pagaments en comerços a l'estranger**, especialment en aquelles jurisdiccions o regions sensibles al risc de terrorisme que la UIFAND i/o l'entitat hagi determinat, reduint el grau de recolzament en els controls efectuats per tercers, com ara puguin ser els proveïdors de les targetes de crèdit.
- Centrar l'**anàlisi ex-post** que es realitzi en relació amb les operacions de reintegraments en efectiu i pagaments en comerços a l'estranger tant en la pròpia operació com en el coneixement del client en general, així com valorar la coherència entre ambdues i altres factors addicionals.

4. Organitzacions sense ànim de lucre (OSAL)

- Revisar el procediment establert per identificar relacions de negoci entre l'entitat i OSAL. Recordar que el risc que aporten aquests organismes no està vinculat al

¹ Llistes internes que tenen per finalitat l'exclusió d'un nom de client de l'anàlisi de contrast, normalment utilitzades en casos de clients amb un grau de coincidència amb noms de les llistes de sancions i que presenten operativa recurrent.

fet que no tingui ànim de lucre sinó, a la seva capacitat de **captar fons del públic en general o de transmetre els seus fons a tercers.**

- **Justificar la consideració de “risc alt” de les OSAL en base a una anàlisi** que tingui en compte factors com ara la seva tipologia, àmbit d’actuació, volum de fons gestionats o activitat (sobretot pel que fa a l’existència o absència d’activitat transaccional internacional). Adoptar mesures per garantir que els dossiers de clients amb categoria d’OSAL disposen de la documentació suficient per assolir un adequat coneixement d’aquests clients, especialment pel que fa a la seva identificació i estructura de control, així com l’origen dels fons aportats.
- Implementar escenaris d’alertes que permetin identificar activitats sospitoses relacionades amb OSALs, com les tipologies mencionades en el comunicat tècnic de la UIFAND núm. CT-01/2017, emès l’1 de març.

5. *Altres consideracions. Comprensió dels riscos dels clients*

5.1. *Comprensió de l’activitat dels clients persones jurídiques*

- Incorporar al **KYC** del client un camp que indiqui, clarament, si el client persona jurídica és una societat activa o no, en tant que desenvolupa o no una activitat comercial. Aquesta declaració s’ha de verificar en base a documentació o informació fiable (consulta al Registre de Comerç, visita *in situ* a les instal·lacions del client, etc.). Les mesures de seguiment de l’operativa dels clients també han de ser coherents amb aquesta declaració i s’han de documentar (estats financers, factures, etc.).

5.2. *Classificació del nivell de risc dels clients*

- Realitzar un treball exhaustiu per determinar criteris clars de classificació en funció del risc que siguin el més homogenis i objectius possible.
- Prendre les mesures necessàries per assegurar que les modificacions del **nivell de risc dels clients**, especialment en aquells casos on les modificacions manuals prevalguin al càlcul automàtic, no es puguin dur a terme sense haver de justificar-les ni haver de mantenir constància de l’anàlisi efectuada que les justifiqui.

Àrea de Supervisió